

รูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ ศึกษากรณีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ ในจังหวัดสมุทรสาคร

A Knowledge Management Model for the Large Business : A Case Study of Large Seafood Factories in Samutsakhon Province.

นางนุช อุณอนันต์*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ และปัจจัยความสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร (2) วิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ และปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร (3) ค้นหารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ ศึกษากรณีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครโดยมีตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 300 ตัวอย่าง โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (description statistics) ประกอบด้วย การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factors analysis) การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (path analysis) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation model)

ผลการวิจัยพบว่า (1) การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำและกลยุทธ์มากที่สุด ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านการเผยแพร่ความรู้มากที่สุด และปัจจัยความสำเร็จของการจัดการความรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านพนักงานมีการพัฒนามากที่สุด (2) อิทธิพล

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เชิงสาเหตุทางตรงและทางอ้อมต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางตรงสูงต่อผลสำเร็จของการจัดการความรู้ในเกณฑ์ดี และมีอิทธิพลทางอ้อมสูงมากโดยผ่านปัจจัย กระบวนการจัดการความรู้และมีอิทธิพลรวมสูงมาก (3) โมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดีมากโดยมีค่า $\chi^2 = 39.055$, $Df = 27$, $P\text{-Value} = 0.062$, $\chi^2/df = 1.44$ และ $RMSEA = 0.039$

คำสำคัญ : การจัดการความรู้ ธุรกิจขนาดใหญ่ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเล

Abstract

This research aims to (1) analyze the component of factors facilitating knowledge management in terms of process and success factors at a large seafood processing factory in Samutsakhorn Province, (2) analyze both direct and indirect effects of such factors that facilitate knowledge management. The samples collected were 300. The data were analyzed by using descriptive statistics of percentage, mean and inferential statistics of Confirmatory Factor Analysis, Path Analysis and Structural Equation Modeling (SEM), (3) find the knowledge management model in the large business. A case study was conducted at a seafood processing factor with collected samples of 300. The research results were as follows: (1) Confirmatory factors analysis towards knowledge management system at a large seafood processing factory in Samutsakhorn Province were found that the most important factor loading were leadership and strategies; in the process of knowledge management, the most important factor loading was knowledge dissemination and; on the success of knowledge management, the most important factor loading is staff development. (2) The effect analysis found that factors facilitating knowledge management have highly direct effect on the success of knowledge management. They also have highly indirect effect through the knowledge management process, and the overall effect was also high. (3) The constructed model was corresponded with the empirical evidence of all variables ($\chi^2 = 39.055$, $Df = 27$, $P\text{-Value} = 0.062$, $\chi^2/df = 1.44$, $RMSEA = 0.039$).

Key words : knowledge management, large business, seafood processing factory

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นวิธีการรวบรวมองค์การความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันการจัดการความรู้นั้น

ได้กลายเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่สำคัญ (รัฐชวา ลินธวาล์ย และคณะ, 2554) บุรชัย ศิริมหาสาคร (2550: 11) อธิบายว่า การจัดการความรู้ มีแนวคิดที่เชื่อว่า บุคลากรเป็นทรัพย์สินที่มีค่ามากที่สุดขององค์กร (People are our most important asset) เพราะเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้องค์กรบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่อาศัยความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่ทำให้เกิดการเติบโตและสร้างงานในอุตสาหกรรมทุกรูปแบบ การที่องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ขึ้นอยู่กับวงจรการเรียนรู้ขององค์กร มีกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด แบ่งปันและใช้ความรู้ กระบวนการที่ว่านี้คือการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) นั่นเอง

ในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือตลาด ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดความต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูงและมีการใช้รูปแบบการกีดกันทางการค้าที่ใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีอากรเช่น การกีดกันทางด้านคุณภาพ มาตรฐานและสิ่งแวดล้อม แทนการแข่งขันแบบเดิมที่เน้นความได้เปรียบด้านการผลิตจากแรงงานราคาถูก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ภาคอุตสาหกรรมไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน (ชาญพิชญ์ วัฒนชัย 2554: 2) นอกจากนี้การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ที่กำลังจะมาถึง ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายในการรวมตัวกันเพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้แก่ สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือและการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น [(โสภณ ผลประสิทธิ์, 2553); (องค์ความรู้ประชาคมอาเซียน, 2556)] นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านบุคลากรในองค์กรที่มีการนำการจัดการความรู้ไปใช้ เนื่องจากบุคลากรมักไม่ให้ความร่วมมือในการแบ่งปันความรู้ ไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่กลับรู้สึกนิ่งเฉยและไม่กระตือรือร้นในความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังขาดความเข้าใจและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกิจกรรมการจัดการความรู้ สำหรับองค์กรเองก็ยังมีระบบการทำงานที่ไม่เป็นรูปธรรมและเน้นประสิทธิภาพด้านสารสนเทศมากเกินไป เนื่องจากผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับระบบสารสนเทศและยังไม่มีระบบการให้รางวัล การยกย่องชมเชยแก่ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น อีกทั้งวัฒนธรรมในองค์กรมักไม่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น มีการแข่งขันกันสูง การไม่มีความผูกพันต่อกัน เป็นต้น [(Davenport & Prusak, 1998); (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, 2549:57); (สุพิชญา รักษ์ทอง, 2554)]

สำหรับอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเล ซึ่งมีบทบาทต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยมากกว่า 30 ปี เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญและนำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยแต่ละปีจำนวนมาก จัดเป็นอุตสาหกรรมที่อยู่ในกลุ่มที่มีการขยายตัวสูง ก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาข้างต้นและถึงแม้ว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปรายใหญ่ของไทยจะมีศักยภาพในการพัฒนาระบบการผลิตให้ได้มาตรฐานสากล แต่ก็พบว่ายังมีปัญหาด้านการพัฒนาระบบอาหารไทยยังไม่มีการใช้องค์ความรู้เป็นฐานอย่างเต็มที่ ขาดระบบการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2555)

จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ และการที่เลือกศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครเพราะเป็นจังหวัดที่มีอาหารทะเลมากที่สุดในประเทศไทย ส่วนการศึกษาในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เท่านั้นเพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการทำงานเป็นระบบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ผลการวิจัยทำให้ทราบถึง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ในอุตสาหกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจการให้มีศักยภาพสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดข้อได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) หรือในระดับโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ และปัจจัยความสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร
- 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ และปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร
- 3) เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ ศึกษากรณีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 390 คน คัดจากโรงงานขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครที่ดำเนินกิจการและมีผลประกอบการมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมดังกล่าว โรงงานละ 3 คน (มีโรงงานอยู่จำนวน 130 โรงงาน) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling – SEM) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็น 20 เท่าของตัวแปร (สุภมาส อังคุโชติ และคณะ, 2552: 38) ในกรอบแนวคิดของการวิจัย มีตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 15 ตัวแปร ดังนั้นจึงใช้วิธีขนาดตัวอย่างเท่ากับ 300 ตัวอย่าง (15 ตัวแปร X 20 เท่า) การเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบจับฉลาก (กัลยา วานิชย์-บุญชา, 2552) ให้ได้ตัวอย่าง 100 โรงงานเพื่อให้ได้ตัวอย่าง 300 ตัวอย่าง (100 โรงงาน x 3 คน/โรงงาน) โดยแบ่งช่วงเวลาในการทำวิจัยตั้งแต่ช่วงเวลา กรกฎาคม 2557 ถึงเดือน มิถุนายน 2558 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน พฤศจิกายน 2557 ถึง มกราคม 2558

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผ่านการหาคุณภาพ ด้านความตรง (validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้เทคนิค IOC (item objective congruence) หลังจากนั้นได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.975 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (cronbach) หลังจากนั้น จึงได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับตัวอย่าง 300 ตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบพร้อม ๆ กันทุกปัจจัย โดยต้องพิจารณาจากทุก ๆ ตัวแปรสังเกตได้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จะนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งผลของน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละปัจจัยดังตาราง 1 ที่แสดงให้เห็นว่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยทั้ง 3 ด้าน เป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของการวิเคราะห์ปัจจัย จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้	ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการจัดการความรู้	0.832**	0.693**
	วัฒนธรรมองค์การ	0.750**	0.562**
ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้	เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้	0.712**	0.507**
	การวัดผลการจัดการความรู้	0.728**	0.530**
	โครงสร้างพื้นฐาน	0.790**	0.624**
	การสร้างความรู้	0.867**	0.751**
ความสำเร็จของการจัดการความรู้	การประมวลความรู้	0.721**	0.519**
	การเผยแพร่ความรู้	0.899**	0.808**
	การประยุกต์ใช้ความรู้	0.865**	0.748**
ความสำเร็จของการจัดการความรู้	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	0.780**	0.608**
	พนักงานมีการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้	0.800**	0.639**
		0.768**	0.591**

Chi-Square = 39.055, df =27, P = 0.062, CFI = 0.99, TLI = 0.99, SRMR = 0.026, RMSEA = 0.039

*P<0.05, **P<0.01

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยทั้ง 3 ด้าน เป็นการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างข้างต้นเพื่อนำมาหาขนาดอิทธิพลระหว่างปัจจัยและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ฯ ต่อไป ในขั้นตอนนี้จะเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยไปด้วยในตัว

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม

อิทธิพลเชิงสาเหตุนี้เป็นการประยุกต์ใช้หลักการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) โดยวิเคราะห์รวมทั้งโมเดลโครงสร้าง (structural model) หรือเป็นการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่นำเสนอจากการทบทวนวรรณกรรมว่าจะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้างตามสมมติฐานการวิจัย โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ได้ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

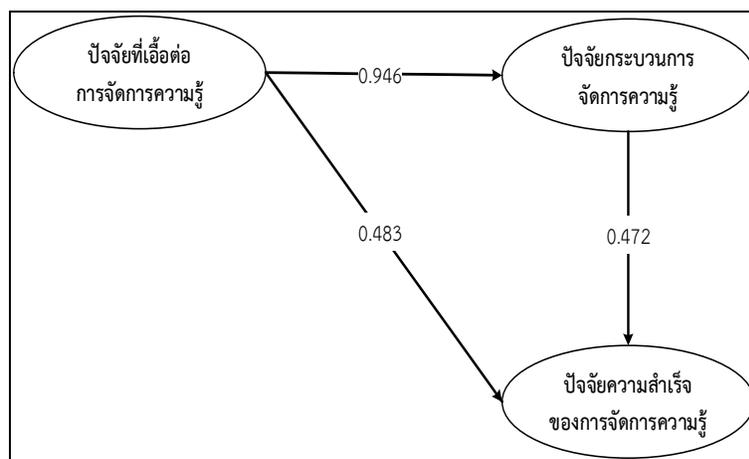
ตารางที่ 2 ค่าสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปร

ตัวแปรผล	ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ (FOKM)			ความสำเร็จของการจัดการความรู้ (SOKM)					
	TE	IE	DE	TE	IE	DE			
ตัวแปรเหตุปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ (FCKM)	0.946	-	0.946**	0.929	0.446	0.483**			
ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ (FOKM)				0.472		0.472**			
Chi-Square = 39.055, df =27, P = 0.062, CFI = 0.99, TLI = 0.99, SRMR = 0.026, RMSEA = 0.039									
ตัวแปรเหตุ	ภาวะผู้นำ	วัฒนธรรมองค์กร	เทคโนโลยี	การวัดผล	โครงสร้างพื้นฐาน	การสร้างความรู้	การประมวลผล	การเผยแพร่	การประยุกต์ใช้
R ²	0.693	0.562	0.50	0.530	0.624	0.751	0.519	0.808	0.748
7									
variables									
ตัวแปรผล	ผลสัมฤทธิ์งาน	พนักงานพัฒนา	องค์กรเรียนรู้						
R ²	0.608	0.639	0.59						
1									
variables									
สมการโครงสร้าง				FOKM	SOKM				
R ²				0.894	0.999				

*P<0.05, **P<0.01

หมายเหตุ: TE = อิทธิพลรวม, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ โดยมีอิทธิพลทางบวก นั่นคือ เมื่อปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้เพิ่มขึ้นพร้อมกับปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ จะส่งผลให้ผลสำเร็จของการจัดการความรู้เพิ่มมากขึ้นด้วย แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ ศึกษากรณีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครที่ได้จากงานวิจัยมีอำนาจในการพยากรณ์ที่สูงเหมาะสมที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ต่อไป ดังแสดงค่าอิทธิพลของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อกัน ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลโครงสร้างของการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสมมติฐานเป็นจริง จึงยอมรับสมมติฐานทั้ง 2 ข้อได้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัย

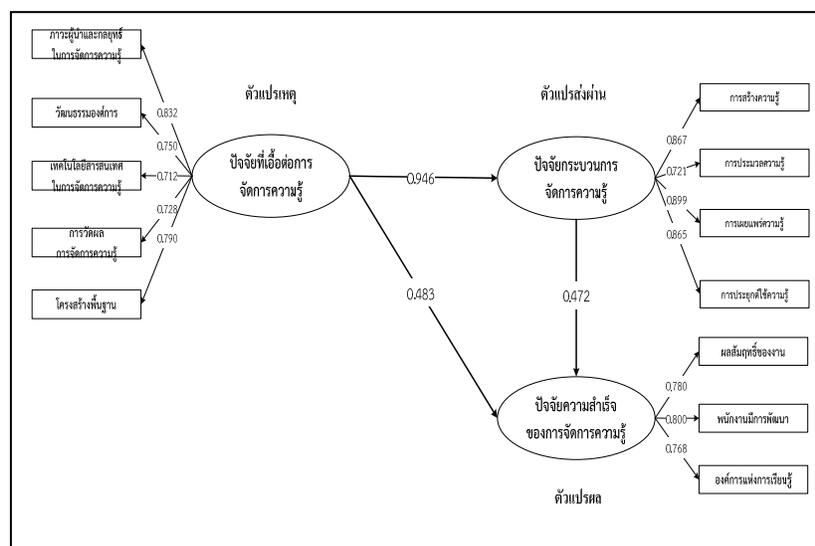
สมมติฐานการวิจัย	ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐาน (H1) : ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสำเร็จของการจัดการความรู้	✓	
สมมติฐาน (H1) : ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของการจัดการความรู้	✓	

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างได้ค่าความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังผลในตารางที่ 4 โดยเทียบกับเกณฑ์ยอมรับมาตรฐานสามารถสรุปได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี เนื่องจากค่าสถิติที่สำคัญต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์การยอมรับ มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าโมเดลนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดีมาก โดยมีค่า $\chi^2 = 39.055$, $Df = 27$, $P\text{-Value} = 0.062$, $\chi^2/df = 1.44$ และ $RMSEA = 0.039$

ตารางที่ 4 ค่าความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ค่าทางสถิติ	โมเดล	เกณฑ์ยอมรับ	เกณฑ์แปลผล
χ^2	39.055	-	-
Df	27	-	-
χ^2/df	1.44	< 2	ผ่านเกณฑ์
P-Value	0.062	>0.05	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	0.039	<0.05	ผ่านเกณฑ์
CFI	0.99	>0.9	ผ่านเกณฑ์
TLI	0.99	>0.9	ผ่านเกณฑ์
SRMR	0.026	<0.08	ผ่านเกณฑ์

ผลการค้นหารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่ ศึกษากรณีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครนั้น จะนำผลจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยนำค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละปัจจัย ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ในตารางที่ 1 และค่าขนาดอิทธิพลระหว่างปัจจัยในตารางที่ 2 มาพิจารณาร่วมกันว่าควรให้ความสำคัญกับปัจจัยใดก่อนหลังตามลำดับ และในแต่ละปัจจัยนั้นควรให้ความสำคัญกับตัวแปรใดก่อนหลังตามลำดับด้วย สำหรับค่าต่าง ๆ ที่จะนำมาพิจารณาเพื่อการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจขนาดใหญ่นั้นได้แสดงไว้ดังโมเดลเชิงสาเหตุในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและขนาดอิทธิพลของปัจจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลสรุปของการวิจัย สามารถแบ่งเป็น 3 ข้อ หลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ พบว่าภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการจัดการความรู้มีผลต่อปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มากที่สุด รองลงมาคือ โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร วัฒนธรรมองค์การ การวัดผลการจัดการความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้ ตามลำดับ การพบว่าภาวะผู้นำและกลยุทธ์ มีผลต่อปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้สูงสุด แสดงให้เห็นว่าในการจัดการความรู้ผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับจากการจัดการความรู้เพื่อที่จะสามารถสื่อสารและผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในองค์การโดยต้องมีการกำหนดเป็นกลยุทธ์และทิศทางที่ชัดเจน (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, 2549: 59) การเลือกใช้วิธีในการดำเนินงานการจัดการความรู้ ขึ้นกับบริบทและปัจจัยแวดล้อมขององค์กรนั้น แผนกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ควรเลือกทำในเรื่องที่สามารถบูรณาการเข้ากับงานประจำได้ (Hansen, Nohria, and Tierney, 1999) การที่ผู้บริหารได้สร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความรู้ เพื่อใช้เป็นเข็มทิศในการจัดการความรู้ขององค์กร (Takeuchi and Nonaka, 2000) สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2550) ที่เห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูง ต้องแสดงบทบาทคือการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมใน โดยจัดการให้เกิดความมุ่งมั่นฟันฝ่าดำเนินการสู่เป้าหมายอย่างเอาจริงเอาจัง อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระในการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ (2552) ที่พบว่า กลยุทธ์ขององค์กรจะเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้วิธีการจัดการความรู้ในองค์การ โดยต้องมีกระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นในองค์การและบุคลากรมีกระบวนการทำงานที่เพียบพร้อมไปด้วยประสิทธิภาพและมีผลงานที่มีประสิทธิผล อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพิชญา รัชชทอง (2554) วรารี แก้วน่วม (2556) และเฉลิมพันธ์ พงษ์ประพัฒน์ (2552) ที่พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ที่มีน้ำหนักมากอันดับแรกคือ ภาวะผู้นำ

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสำเร็จของการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรเหตุได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ตัวแปรส่งผ่านได้แก่ ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ ผลปรากฏ ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ นั้น ได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสำเร็จของการจัดการความรู้ โดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ และปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้

จากผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มีค่าน้ำหนักอิทธิพลทางตรงมากต่อปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพิชญา รัชชทอง (2554) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้ และด้านวัฒนธรรมองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับสูงและในทิศทางเดียวกับการจัดการความรู้ของพนักงานและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวุฒิ โรจนันันรุติกุล (2550) ที่พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการความรู้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชช วิศุภกาญจน์ (2552) ที่พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ด้านภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ และเทคโนโลยีมีอิทธิพลมากต่อการจัดการความรู้และ เฉลิมพันธ์ พงษ์ประพัฒน์ (2552); Han and Anantatmula, (2006) และ Chen Jin and Wang Li-ying (2003) ที่ศึกษาการจัดการความรู้ในองค์การธุรกิจ และพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อค้นหารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ค่าความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดีมาก โดยมีค่า P-value = 0.062 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่า $\chi^2/df = 1.44$ พบว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พิจารณาค่าอื่น ๆ ประกอบด้วย RMSEA = 0.039, CFI = 0.99, TLI = 0.99 จึงสามารถสรุปได้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมากสำหรับรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร

การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้นั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับ 5 กลุ่มหลักๆด้วยกัน คือ (1) ผู้ประกอบธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ในองค์กร (2) ผู้ประกอบการในธุรกิจประเภทดังกล่าวที่เป็นธุรกิจขนาดย่อมที่ต้องการขยายธุรกิจให้มีขนาดใหญ่ (3) ผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดใหญ่อื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจ รวมทั้งในภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) นักวิจัยนักวิชาการ (5) ผู้ที่สนใจทั่วไป สำหรับผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารทะเลแปรรูปหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ คือ ในส่วนของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ นั้น พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มากที่สุด ได้แก่ ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ ดังนั้นธุรกิจขนาดใหญ่ควรให้ความสำคัญกับผู้นำองค์กรซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและเห็นความสำคัญในการจัดการความรู้มาใช้อย่างประสบความสำเร็จ โดยการวางกลยุทธ์การจัดการความรู้ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร พร้อมสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินการและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พนักงานเพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการความรู้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ในกลุ่มประชากรที่กว้างขึ้น เช่น ศึกษาถึงการจัดการความรู้ในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งโรงงานที่ทำธุรกิจประเภทนี้ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เป็นต้น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในโรงงานการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลขนาดใหญ่ของประเทศไทยกับธุรกิจประเภทเดียวกันในต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2555). *โครงการเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)*. ส่วนยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2556. จาก www.smdee.com/index.php?lay=showandac=articleandld=539423872.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาร์ควอตต์, ไมเคิล เจ. (2557). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้*. (กานต์สุดา มาฆะศิรินนท์และวีรุฒมาฆะสิรินนท์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- เฉลิมพันธ์ พงษ์ประพัฒน์. (2552). *การประเมินระดับของการจัดการความรู้โดยใช้โมเดล STEPS กรณีศึกษาฝ่ายปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญพิชญ์ วัฒนชัย. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรมกระจก*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐวุฒิ โรจนนิรุตติกุล. (2549, ตุลาคม - 2550, มีนาคม). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในบริษัทข้ามชาติ*. *วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม*, 6(1), 161-170.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). *การจัดการความรู้ในองค์การธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- นงนุช อุณอนันต์. (2557). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2549). *การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญอนันต์ พินัยทรัพย์. (2552). *องค์การกับการจัดการความรู้: ศึกษาองค์การที่ประสบความสำเร็จในภาคธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2550). *จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ปัทมา หาญกล้า. (2554). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- รักษ์ วิศุภกาญจน์. (2552). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการและเครือข่ายสารสนเทศ ธนาคารออมสิน*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัญชนา สินธวาลัย, นภิสพร มีมงคล และนพพร เพ็งล่อง. (2554). *ตัวชี้วัดด้านการจัดการความรู้ที่มีการนำไปใช้ในภาคอุตสาหกรรม*. สงขลา: คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรารี แก้วนวม. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน*. ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจารณ์ พาณิช. (2550). *ภาวะผู้นำกับ KM*. ค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2557. จาก <http://www.gotoknow.org/posts/95325>.

- (2551). *การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ*.
- สุพิชญา รักษาทอง. (2554). *การจัดการความรู้ของพนักงาน บ. ศรีสุพรรณฟาร์ม จำกัด สุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2552). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มีสชั่น มีเดีย.
- โสภณ ผลประสิทธิ์. (2553). *โสภณ ผลประสิทธิ์ อธิบดี กสอ. ฟันธงภาคอุตสาหกรรมโต 100%*. ค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2557. จาก <http://www.thewindustry.com/leader/detail/37>.
- องค์ความรู้ประชาคมอาเซียน. (2556). *AEC จะลดภาษีนำเข้าระหว่างกันเป็น 0 แค่มাত্রการกีดกันทางการค้า*. ค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557. จาก <http://www.thaiaec.com/114>.
- Arthur Anderson Business Consulting and APQC. (1996). *The knowledge management assessment tool: External benchmarking version*. Houston, TX.: The American Productivity and Quality Center.
- Bose, R. (2004). Knowledge management metrics. *Industrial Management & Data Systems*, 104(6), 457-468.
- Carla, O'Dell, C., Jackson Grayson, JR. & Nilly, E. (1998). *If only we knew what we know: The transfer of internal knowledge and best practice*. New York: Free Press.
- Chen J., & Wang, L. (2003). Flow and retention of the consortium: An evaluation of the CAM-I cost management systems program. *Journal of Knowledge Management*, 3(1), 61-65.
- Chong, S. C. & Choi, Y. S. (2005). *Critical factors in the successful implementation of knowledge management*. ,(June). (Online) *Journal of Knowledge Management Practice*. Retrieved 10 October 2005. From <http://www.tlinc.com/jkmp.htm>.
- Davenport, T. H. & L. Prusak. (1998). *Working knowledge: How organization Mmnage what they know*. Boston: Harvard Business School Press.
- Gill, S. (2009). *Developing a learning culture in non-profit organizations*. Thousand Oaks: Sage.
- Gregory, R. (2005). *What is knowledge management*. Retrieved 15 June 2014. from http://www.km-forum.org/what_is.html.
- Hansen, M. T., Nohria, N. & Tierney, T. ((1999, March-April). What's your strategy for managing knowledge?. *Harvard Business Review*, 77(2), 106-116.
- Kruger, C. & J., Roy. (2009). "Enablers of South African Knowledge Management Maturity: Issues, Princes and Policies." *AMCIS 2009 Proceedings*.
- Laudon, K.C., & J. P. Laudon. (2002). *Management information systems: Managing the digital firm*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

- Lin, Hsiu-fen. (2007). Knowledge sharing and firm innovation capability: an empirical study. *International Journal of Manpower*, 28(4), 315-332.
- Loren, G. (2005, September). SUSTAINABILITY; Peter Senge – The dynamics of change and sustainability. *New Zealand Management*, 46-50.
- Marquardt, M. J. (2002). *Building the learning organization: A systems approach to quantum improvement and global success*. New York: McGraw-Hill.
- Merono-Cerdan, Angel L., Carolina Lopez-Nicolas & Ramon Sabater-Sanchez. (2007). Knowledge management strategy diagnosis from KM instruments use. *Journal of Knowledge Management*, 11(2), 60-72.
- Nonaka, L. & Takeuchi, H. (2000). *Classic work: Theory of organization knowledge creation*. New York: Oxford University Press.
- Rob Koper. (2005). *Journal of Artificial Societies and Social Simulation: Increasing Learning Retention in a Simulated Learning Network Using Indirect Social Interaction*. Retrieved 26 June 2008. from <http://jasss.soc.surrey.ac.uk/8/2/5.html>
- Singapore Productivity and Standard Board. (2001). *Primer on Knowledge Management. Integrated*”, PressPte Ltd., Singapore, pp.38-39.
- Slotte, V., P. Tynjala, et al. (2004). How Do HRD Practitioners Describe Learning at Work. *Human Resource Development International*, 7(4), 481-499.